

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.08.1995, sp. zn. 11 Tz 19/95, ECLI:CZ:VSPH:1995:11.TZ.19.1995.1

Číslo: 18/1996

Právní věta: Důkazem podle trestního řádu je výpověď svědka o okolnostech, jež mají být v řízení zjištěny a jež svědek vnímal svými smysly. Ze svědecké výpovědi mají důkazní význam jen zprávy o skutečnostech, nikoli jejich hodnocení svědkem.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 24.08.1995

Spisová značka: 11 Tz 19/95

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování

Předpisy: 141/1961 Sb. § 2 odst. 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze zamítl podle § 268 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti České republiky.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 8. 7. 1994 sp. zn. 2 T 165/92 byl obžalovaný M. G. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby, která mu dávala za vinu, že jako majitel vydavatelství a nakladatelství G. se sídlem v Praze 5, v období roku 1991 až 1992 vydal publikaci nazvanou „Sionské protokoly – protokoly ze shromáždění sionských mudrců“, přičemž tato publikace má antisemitský charakter, čímž měl spáchat trestný čin podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů podle § 260 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák.

K odvolání státního zástupce Městský soud v Praze svým usnesením ze dne 29. 9. 1994 sp. zn. 5 To 443/94 podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 262 tr. ř. pak městský soud nařídil, aby věc byla projednána a rozhodnuta Obvodním soudem pro Prahu 8.

Proti citovanému usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 9. 1994 podal dne 20. 7. 1995 ministr spravedlnosti ČR stížnost pro porušení zákona ve prospěch M. G.

Ve stížnosti pro porušení zákona se konstatuje, že soud prvního stupně provedl veškeré potřebné důkazy a jeho skutková zjištění jsou úplná. Soud se vypořádal s jednotlivými důkazy, zejména uvedl, ke kterým a v jakém směru přihlíží. Z rozhodnutí odvolacího soudu je však zřejmé, že provedené důkazy hodnotí odlišně. V rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. se odvolací soud snaží k takovému hodnocení přimět i soud prvního stupně tím, že s odvoláním na ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil napadený rozsudek, ačkoli toto ustanovení soudem druhého stupně použité důvody neobsahuje. Stížnost pak pokračuje tím, že z charakteru věci vyplývá, že Městský soud v Praze porušil napadeným usnesením i ustanovení § 262 tr. ř. Aplikaci tohoto ustanovení, které je výjimkou ze zásady, podle které nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), odůvodňuje např. pochybnost o nepodjatosti senátu. K postupu podle tohoto ustanovení musí být podle názoru stížnosti obdobné důležité důvody, jako pro postup podle § 25 tr. ř. Skutečnost, že dva senáty téhož soudu v této věci shodně rozhodly, není podle názoru stížnosti důvodem k obavě, že příslušný soud nebude rozhodovat objektivně. Z tohoto důvodu je podle stížnosti pro porušení zákona nesprávné, pokud je citované ustanovení použito pouze proto, aby bylo dosaženo jiného způsobu rozhodnutí soudem prvního stupně, které by bylo shodné s hodnocením důkazů soudem odvolacím.

Proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Vrchní soud v Praze podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 1994 sp. zn. 5 To 443/94 byl porušen zákon v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. b) a § 262 tr. ř. v neprospěch M. G. Dále navrhl, aby soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Vrchní soud v Praze přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona ve smyslu § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům:

Vrchní soud v Praze není toho názoru, že by městský soud v napadeném usnesení nerespektoval ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Citované ustanovení říká, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém zvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Aby bylo toto ustanovení bez právních vad použito, musí jít o důkazy ve smyslu trestního řádu. Co je takovým důkazem, to stanoví hlava pátá trestního řádu.

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 8. 7. 1994 je založen na výpovědích osob vyslechnutých v procesním postavení svědků, podle odůvodnění rozsudku „vědců-historiků“, kteří údajně vytvořili dvě skupiny, vyznačující se formováním dvou protikladných hodnocení vydání textů „Protokolů“: „Jedna část svědků vydání publikace označuje za projevy existence svobody tisku a slova v našem státě a část druhá, mezi níž patří i názor znalce, toto vydání odsuzuje.“ Takový postup v dokazování, který použil soud prvního stupně, je podle přesvědčení vrchního soudu právně vadný.

V trestním právu platí, že svědkem je fyzická osoba odlišná od obviněného, předvolaná orgánem činným v trestním řízení, aby uvedla všechny významné okolnosti, které vnímala svými smysly a které jsou důležité pro rozhodnutí v trestní věci. Svědek vypovídá o tom, co viděl, slyšel a co bezprostředně vnímal. Hodnocení faktů a tím spíše takových, na nichž neměl účast jako jedinečná a nezaměnitelná individualita, mu nepřisluší. Je nepřípustné, aby soud vyslýchané osoby do takové situace uváděl a jejich názory a hodnocení považoval za „důkazy“ ve smyslu trestního řádu. V tomto směru je nutno důsledně rozlišovat mezi výpovědí svědka a znaleckým důkazem.

Postup obvodního soudu je nesprávný i v dalším směru. Z citovaného ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. vyplývá, že vnitřní přesvědčení soudce musí být založeno na pečlivém zvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Právě tohoto ustanovení obvodní soud nedbal. Důkazy hodnotil sice podle svého subjektivního

názoru na povahu inkriminovaných tiskovin, ale tento názor byl spíše apriorní a nebyl založen na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Pokud obvodní soud v odůvodnění rozsudku reprodukuje skutečné důkazy ve smyslu trestního řádu, neobjektivně posunuje smysl těchto důkazů tak, aby vyhovoval jeho apriornímu názoru. („Znalec zpochybňuje vůbec možnost, aby čtenář uvedeným textům uvěřil. Zpochybňuje tak možnost, že by mohly „Sionské protokoly“ působit negativně na vývoj dnešní společnosti.“ Podobně je tomu s interpretací úvodu k „Sionským protokolům“, který napsal obviněný.)

Postup soudu však musí být opačný. Teprve po provedení řádného dokazování ve smyslu trestního řádu a po objektivním vyhodnocení provedených důkazů může soud zjistit skutkový stav věci a ten pak posoudit po právní stránce, tedy dospět k závěrům o vině či nevině obžalovaného žalovaným trestným činem.

Na vady tohoto druhu byl Obvodní soud pro Prahu 5 již dříve upozorněn v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 1994 sp. zn. 5 To 69/94, jímž byl podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušen jeho rozsudek ze dne 29. 11. 1994 sp. zn. 2 T 165/92. V usnesení městského soudu se uvádí: „Ze svědecké výpovědi mají důkazní význam jen skutečnosti svědkem sdělené, nikoli jeho úsudky, hodnocení či dohady. Obvodní soud proto může vycházet pouze z důkazů uvedených v trestním řádu a provádět jejich hodnocení způsobem naznačeným v § 2 odst. 6 tr. ř.“ Při svém novém rozhodování ve věci však obvodní soud nedbal na tento pokyn odvolacího soudu a tím postupoval v rozporu s § 264 odst. 1 tr. ř.

Narozdíl od stížnosti pro porušení zákona je Vrchní soud v Praze proto toho názoru, že Městský soud v Praze zrušil rozsudek obvodního soudu s odvoláním na ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. oprávněně. Citované zákonné ustanovení uvádí, že odvolací soud zruší napadený rozsudek také pro vady rozsudku, zejména pro nejasnost nebo neúplnost jeho skutkových zjištění nebo proto, že se soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí.

Vady rozsudku jsou nejen v tom, že rozsudek je založen na důkazech, které neodpovídají ustanovení trestního řádu, ale i v tom, že se soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí.

Z ustanovení § 125 tr. ř. vyplývá, že soud v odůvodnění rozsudku stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázání a o které důkazy svá skutková zjištění opřel. Vyloží, jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a trestu. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 8. 7. 1994 však ve světle tohoto zákonného ustanovení nemůže obstát.

Obvodní soud se především nevypořádal se samotným zněním „Sionských protokolů“ a úvodu, který k nim napsal obžalovaný. Jak vyplývá z trestního spisu, byl tento důkaz listinou při hlavním líčení proveden. Soud prvního stupně se svým vlastním názorem na obsah obou listin v odůvodnění rozsudku však nezabývá. Právní závěry o tom, zda obžalovaný vydáním „Sionských protokolů“ a napsáním úvodu k těmto textům spáchal trestný čin či nikoli, musí učinit a řádně odůvodnit toliko soud. Nemohou to za něho učinit žádní „svědci“, byť by to byli vědci a renomovaní historikové. Pokud soud ke svým závěrům potřebuje odborné znalosti z oboru mimo oblast práva, pak je namístě, aby využil ustanovení § 105 odst. 1, 2, § 107 odst. 1, § 109 a § 110 odst. 1 tr. ř. Ale i v tomto případě právní závěr o vině či nevině obžalovaného náleží soudu a nelze jej přesunout na znalce.

Obvodní soud může samozřejmě obžalovaného podle § 226 tr. ř. zprostit obžaloby. V takovém případě však musí ve shodě s ustanovením § 125 tr. ř. své závěry náležitě a přesvědčivě odůvodnit a vypořádat se s důkazy, z nichž vyplývá opak. Pokud tak neučiní, trpí rozsudek vadami uvedenými v § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. a použití tohoto zákonného ustanovení ke zrušení rozsudku je plně namístě.

V další části rozhodnutí se Vrchní soud v Praze zabýval postupem soudu druhého stupně podle § 262 tr. ř., který shledal správným. ?